

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 15 november 2018

Mål nr

T 5317-17

PARTER

Klagande

LEVS

Ombud: Advokat EJV

Motpart

EMF

Ombud: Advokaterna AK och JPS

SAKEN

Återgång av köp m.m.

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten för Västra Sveriges dom 2017-10-23 i mål T 5087-16

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

Det ankommer på tingsrätten att efter det att målet återupptagits pröva frågan om skyldighet för part att ersätta motparts rättegångskostnad i Högsta domstolen.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

LS har yrkat att Högsta domstolen förklarar att konsumentköplagen (1990:932) ska tillämpas på parternas avtalsförhållande.

EF har motsatt sig ändring av hovrättens dom.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Högsta domstolen.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. LS köpte i juli 2013 hästen Flores Little Favor (Favor) av EF. Tvist uppstod därefter mellan parterna rörande fel på hästen.
2. Parterna har olika uppfattning när det gäller frågan om vilken lag som ska tillämpas på köpet. LS gör gällande att EF sålde Favor i egenskap av näringsidkare och att konsumentköplagen därmed ska tillämpas på avtalet. EF, å andra sidan, gör gällande att hon sålde Favor i egenskap av privatperson och att köplagen ska tillämpas.
3. Tingsrätten, som genom en mellandom prövade frågan om tillämplig lag, fann att EF hade bedrivit näringsverksamhet och att försäljningen hade ett sådant samband med denna verksamhet att konsumentköplagen var tillämplig.

4. Även hovrätten har funnit att EF har bedrivit näringsverksamhet, men har kommit till slutsatsen att försäljningen av hästen har haft en klart närmare anknytning till hennes privatliv än till näringsverksamheten. Hovrätten har därför bedömt att köplagen ska tillämpas på parternas avtal.

Frågorna i Högsta domstolen

5. Frågorna i målet är om säljaren har bedrivit näringsverksamhet och, i så fall, om försäljningen har ett sådant samband med näringsverksamheten att konsumentköplagen är tillämplig vid en tvist på grund av försäljningen.

Rättsliga utgångspunkter

Konsumentköplagen

6. Konsumentköplagens tillämpningsområde anges i 1 §. Av första stycket framgår att lagen gäller köp av lösa saker som en näringsidkare säljer till en konsument. Begreppen konsument och näringsidkare är definierade i fjärde stycket. En konsument anges vara en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet. Med näringsidkare avses en fysisk eller juridisk person som handlar för ändamål som har samband med den egna näringsverksamheten.

Konsumentköpsdirektivet

7. Definitionen av begreppet näringsidkare är utformad i nära anslutning till artikel 1.2 c) konsumentköpsdirektivet¹. I direktivet används begreppet säljare i stället för näringsidkare. Med säljare avses en fysisk eller juridisk person som enligt avtal (som omfattas av direktivet) säljer konsumentvaror inom ramen för sin närings- eller yrkesverksamhet.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG av den 25 maj 1999 om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier.

Näringsverksamhet och näringsidkare

8. Konsumentköplagens näringsidkarbegrepp anknyter till begreppet näringsverksamhet. Med detta förstås verksamhet som är av ekonomisk natur och av sådan karaktär att den får betecknas som yrkesmässig. Några större krav på omfattningen ställs inte. Inte heller finns det något krav på vinstsyfte (jfr prop. 1984/85:110 s. 141 och prop. 1989/90:89 s. 60). Att verksamheten skatterättsligt inte betraktas som näringsverksamhet saknar självständig betydelse vid en konsumenträttslig bedömning.

9. Att en säljare bedriver näringsverksamhet är inte tillräckligt för att konsumentköplagen ska vara tillämplig på en försäljning. För att säljaren ska ses som näringsidkare i lagens mening krävs dessutom att säljaren handlar för ändamål som har samband med näringsverksamheten.

10. I målet *Wathelet*, C-149/15, EU:C:2016:840 (om förmedling av bilköp mellan privatpersoner) uttalade EU-domstolen att begreppet säljare, som alltså motsvaras av begreppet näringsidkare, ska tolkas enhetligt i hela unionen som ett självständigt unionsrättsligt begrepp (p. 29 i domen).

11. När det gäller tolkningen av begreppet hänvisade domstolen bl.a. till direktivets syfte, som är att säkerställa en hög konsumentskyddsnivå, och till att direktivet grundas på tanken att konsumenten befinner sig i underläge gentemot näringsidkaren i fråga om såväl förhandlingsposition som informationsnivå (se *Wathelet* p. 36 och 39).

12. I målet *de Grote*, C-147/16, EU:C:2018:320 uttalade EU-domstolen att unionslagstiftaren avsett att ge begreppet säljare en vid tolkning (se p. 48 i domen). Målet gällde visserligen avtalsvillkorsdirektivet² men domstolens

² Rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäligen villkor i konsumentavtal.

uttalanden måste anses ha bäring även på konsumentköpsdirektivet, särskilt som de båda direktiven bärs upp av samma konsumentskyddsintresse.

Närmare om kravet på att handlandet ska ske för ändamål som har samband med näringsverksamheten

13. Sambandsrekvisitet i 1 § konsumentköplagen tillkom vid genomförandet av konsumentköpsdirektivet i svensk rätt (jfr prop. 2001/02:134 s. 81). Praxis avseende äldre rätt – främst rättsfallet NJA 2001 s. 155 – kan därmed inte ge någon egentlig ledning vid bedömningen av det samband som ska föreligga mellan avtalet och näringsverksamheten.

14. Många gånger är det klart att det finns ett sådant samband som lagen förutsätter. Det gäller främst när omsättningstillgångar i en rörelse säljs. Det är också tydligt att ett samband föreligger vid en försäljning av rörelsens anläggningstillgångar, trots att sådana transaktioner inte ingår i den löpande verksamheten.

15. När en näringsidkare säljer något som inte ingår i näringsverksamheten måste det, för att lagen ska bli tillämplig, finnas en förbindelselänk mellan näringsverksamheten och avtalet.

16. Vid bedömningen av om sambandet är tillräckligt påtagligt har det betydelse om förbindelselänken mellan näringsverksamheten och avtalet aktualiserar ett konsumentskyddsintresse.

17. Bedömningen ska utgå från den typiske konsumentens skyddsintresse. Avgörande blir då om säljaren på grund av den egna näringsverksamheten vid avtalet kan anses ha intagit en överlägsen ställning gentemot en sådan typisk konsument. Ett uttryck för detta kan vara att säljaren använder näringsverksamhetens marknadsföringsresurser eller avtalsformulär som vanligtvis används i verksamheten.

18. Bedömningen av det faktiska sambandet mellan verksamheten och avtalet ska göras på ett objektivt sätt (jfr *Asbeek Brusse och de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, p. 30).

Bedömningen i detta fall

EF bedrev näringsverksamhet

19. Vid köpet var EF registrerad som enskild näringsidkare under firman *Es Pony Harmoni*. Hon var också registrerad för F-skatt. I verksamheten var två ponnyhästar bokförda. Av utredningen framgår att verksamheten vid tiden för köpet bestod av tur- och ponnyridning. Verksamheten marknadsfördes på en Facebook-sida. Enligt EF hade hon endast hållit ett tiotal ridlektioner. Det fanns dock planer och ambitioner att expandera. Även om den faktiskt bedrivna verksamheten var av förhållandevis ringa omfattning, har den bedrivits i sådana former att EF ska anses ha bedrivit näringsverksamhet i konsumentköplagens mening.

Försäljningen av Favor hade inte samband med näringsverksamheten

20. EF köpte Favor cirka fem år innan hon startade sin näringsverksamhet. Hon har uppgett att hon avsåg att använda Favor som sin privata tävlingshäst för s.k. westernridning och att Favor inte bokfördes i den verksamhet som hon senare startade. Dessa omständigheter talar mot att Favor ingick i EFs näringsverksamhet och också mot att det fanns ett sådant samband med näringsverksamheten som krävs för att konsumentköplagen ska vara tillämplig. Det förhållandet att Favor, när LS besökte EF, fanns i samma sammanhang som de ponnyhästar vilka ingick i EFs näringsverksamhet talar inte med någon styrka i en annan riktning.

21. Till bilden hör vidare att EF inte bjöd ut hästen på den Facebook-sida där verksamheten marknadsfördes. Inte heller hade det avtal som upprättades

över köpet någon professionell karaktär eller någon annan koppling till verksamheten.

22. Sammantaget ger de omständigheter som föreligger i målet inte grund för slutsatsen att EF handlade för ändamål som hade samband med den egna näringsverksamheten.

Slutsatser

23. Konsumentköplagen är inte tillämplig på avtalet. Hovrättens domslut ska därmed fastställas.

24. Frågan om skyldighet för part att ersätta motparts rättegångskostnad i Högsta domstolen prövas av tingsrätten efter målets återupptagande (jfr NJA 1984 s. 692 och NJA 1991 s. 209).

I avgörandet har deltagit: justitieråden Anders Eka, Agneta Bäcklund, Sten Andersson, Stefan Johansson och Eric M. Runesson (referent)
Föredragande justitiesekreterare: Karl Axel Öberg